





Radar – Nyheter

# Middag i det cirkulära köket

Dela artikeln:  

**I måndags kväll var det full aktivitet i HSB Living lab när kockarna Gustav Trägårdh, Lars Selberg och Anders Ljusberg från Sjömagasinet på några timmar skulle både bygga sitt optimala kök och laga en trerätters middag. Detta möjliggjordes av ett helt modulärt kök som är en del av ett forskningsprojekt om cirkulära kök.**

Ulrike Rahe, professor Industriell design Chalmers, pekar på sensorerna i taket som ska mäta hur kockarna rör sig under kvällen, efter att de har möblerat klart i det modulära köket. Foto: Ingemar Tigerberg



Ingemar Tigerberg

Fler artiklar av skribenten

När jag träffar Ulrike Rahe, professor i Industriell design, innan eventet står hon mitt bland en massa rullbara köksmoduler som står huller om buller i det rum som ska utgöra kvällens kök. Dessa små flyttbara kuber väcker legosinnet och ett starkt sug efter att själv pussla ihop dem på något praktiskt sätt.

– Det har hänt väldigt lite inom kökssystem på många många år. I princip är det enda som hänt att normalhöjden på bänkar har höjts, annars ser det mesta ganska lika ut, beskriver hon.

**Ulrike, som ursprungligen** kommer från Tyskland, pekar upp i taket på sensorer som ska registrera hur kockarna under kvällens event rör sig, liksom de klassiska experimenten kring utformandet av Frankfurterköket på 20-talet. Syftet då var att minimera de avstånd som hemmafruar och kökspersonal skulle behöva röra sig för att utföra köksarbetet. Sedan dess har kökens användningsområde ändrats flerfaldigt.

– I dag är köket bostadens hjärta och används till allt möjligt. Livet hemma kretsar mer och mer kring just detta rum. Det är förstås därför köket fått så mycket uppmärksamhet i hemmen, tillsammans med den allmänna designhajpen. Det är härligt men jag hade önskat mig något mer hållbart, säger Ulrike.

Ett fint kök har blivit en statussymbol. Ändå menar Ulrike att de kök som byggs i nybyggda lägenheter ofta är de ”billigaste och tråkigaste” vilket leder till att många river ut helt nya kök för att ersätta dem med något ”personligt”.

– Det är definitivt inte i miljöns intresse, konstaterar hon.

Enligt stickprovsstudier från Chalmers forskningprojekt byts kök i dag ut med 7–10 års mellanrum – en försiktig siffra enligt Ulrike. Detta trots att köken har en beräknad livstid på 25 år. Och de skulle kunna byggas för att hålla mycket längre. I dag byggs mycket av spånskivor – det billigaste men minst slitstarka materialet, som dessutom inte går att återvinna.

– Det bästa materialet är massivt trä. Där är koldioxiden bunden och så länge man håller materialet i loop bidrar det inte till några utsläpp.

**Bitarna i kökspusslet** har just massivt trä som bänkskiva – ett material som har potentialen att åldras väl, menar Ulrike.

– Varför måste köken vara blanka och inte ha några spår av användning? Kan man istället göra kök som slits vackert med produkter som är långlivade? frågar hon sig.

Forskningsprojektet är ett samarbete mellan de parter som har en roll att fylla i arbetet med att göra köken mer cirkulära. HSB är med som bostadsföretag, Vedum som kökstillverkare samt ett vitvaruföretag. I affärsmodeller kring kök med lättändrade och reparerbara köksmoduler som kan tas tillbaka från lägenheterna när behoven ändras.

– Vi vill öka flexibiliteten i köken i framtiden, i flera avseenden. Vi vill åstadkomma att det ska kunna växa med olika behov. Inte bara vid en ny boende, utan också när en familjesituation förändras över tid. Först är man kanske själv, sen blir man sambo, bildar familj, får tonåringar, sedan flyttar barnen ut och man blir gammal, exemplifierar Ulrike.

**I Sverige har** inget möbelföretag kommit riktigt så långt att de är beredda att ta tillbaka hela eller delar av köket när det behöver ändras, men det arbetas med nya affärsmodeller som liknar den nederländska.

– Här är utvecklingen mer i inledningsskedet. Det tog lång tid innan Vedum såg affärsmöjligheten i detta, men nu börjar det röra på sig.

**Priset är i** vanlig ordning en viktig faktor. Kvalitetsmaterial som har potential att hålla länge är dyrare än spånskivor.

– Priset är en kritisk fråga. Jag fruktar att företagen inte ändrar sig om det inte finns någon press. Men hyresvärdar bör ha ett genuint intresse av att satsa på slitstarka material, med tanke på att de har ansvar för att köken håller över tid.

Andra delar som projektet tittar på är hur kök kan designas för bättre återvinning och mindre elförbrukning.